

UDK: 342.9:35.08

MA'MURIY TARTIB-TAOMILLARNI OPTIMALLASHTIRISH VA RAQAMLASHTIRISH BYUROKRATIK YUKNI KAMAYTIRISH OMILI SIFATIDA

Xurramov Ma'ruf Bekmurod o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti

70420114 — Moliyaviy-huquqiy monitoring magistranti

Annotatsiya: Tezisdagi ma'muriy tartib-taomillarni optimallashtirish va raqamlashtirishning davlat boshqaruvida byurokratik yukni kamaytirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli hukumat mexanizmlari faqat texnik vosita emas, balki boshqaruv jarayonlarini qayta loyihalash, takroriy hujjatlarni qisqartirish va davlat xizmatlarini fuqaroga yo'naltirish instrumenti sifatida baholanadi.

Kalit so'zlar: raqamli hukumat, ma'muriy tartib-taomil, optimallashtirish, davlat xizmati, idoralararo integratsiya, byurokratik yuk, bir darcha.

DOLZARBLIK

Davlat xizmatlari va ma'muriy tartib-taomillarni raqamlashtirish hozirgi davrda byurokratik to'siqlarni kamaytirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Biroq raqamlashtirishning o'zi avtomatik tarzda soddalashtirishni anglatmaydi. Agar mavjud murakkab tartiblar avvalgi ko'rinishida saqlanib, faqat ariza topshirish shakli elektron ko'rinishga o'tkazilsa, fuqarolar uchun vaqt va harakat xarajatlari sezilarli kamaymasligi mumkin. Shu sababli raqamlashtirish ma'muriy tartib-taomillarni optimallashtirish bilan birga olib borilishi kerak.

ASOSIY QISM

Ma'muriy tartib-taomillarni optimallashtirish, eng avvalo, amaldagi xizmat va jarayonlarning to'liq inventarizatsiyasini talab qiladi. Har bir tartib bo'yicha talab etiladigan hujjatlar, qaror qabul qilish bosqichlari, kelishuvlar, muddatlar, mas'ul shaxslar

va axborot manbalari alohida tahlil qilinishi zarur. Bunda asosiy savol quyidagicha qo'yilishi lozim: ushbu bosqich fuqaroga, tadbirkorga yoki jamoat manfaatiga real foyda keltiryaptimi? Agar javob salbiy bo'lsa, mazkur bosqich bekor qilinishi yoki soddalashtirilishi kerak.

Raqamlashtirishning byurokratik yukni kamaytirishdagi asosiy afzalligi ma'lumotlarni fuqaro emas, davlat tizimining o'zi harakatlantirishida namoyon bo'ladi. Idoralararo integratsiya orqali shaxsni tasdiqlovchi ma'lumotlar, ro'yxatdan o'tganlik, litsenziya, ruxsatnoma, soliq yoki boshqa davlat reyestrlaridagi axborot avtomatik olinishi mumkin. Bu esa bir xil hujjatlarni qayta topshirish, turli idoralardan alohida ma'lumotnoma yig'ish va qaror qabul qilishni kutish kabi holatlarni qisqartiradi.

Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayonida "elektron byurokratiya" xavfi ham mavjud. Masalan, ariza elektron shaklda topshirilsa-da, undan keyin qog'oz nusxa talab qilinsa, elektron tizim foydalanuvchidan mavjud ma'lumotlarni qayta kiritishni so'rasa yoki yakuniy qaror baribir ko'p bosqichli ichki kelishuvlarga bog'liq bo'lsa, raqamli xizmat real soddalashtirish bermaydi. Demak, raqamlashtirishdan oldin xizmatning biznes-jarayoni qayta ko'rib chiqilishi, ortiqcha talablar chiqarib tashlanishi va davlat organlari o'rtasidagi ma'lumot almashinuvi texnik hamda huquqiy jihatdan ta'minlanishi zarur.

Davlat boshqaruvida byurokratik yukni kamaytirish uchun raqamli xizmatlarni baholash mezonlari ham qayta ko'rib chiqilishi kerak. Faqat xizmatning elektron shaklga o'tkazilgani yetarli ko'rsatkich emas. Muhim indikatorlar sifatida xizmat ko'rsatish muddati, foydalanuvchi tomonidan taqdim etiladigan hujjatlar soni, idoralararo avtomatik so'rovlar ulushi, rad etishlar asoslanganligi, murojaatchi xarajatlari, foydalanuvchi qoniqishi va yakuniy natijaning oson olinishi baholanishi lozim. Ana shunda raqamlashtirish natijadorlik mezoni bilan bog'lanadi.

Optimallashtirishning yana bir yo'nalishi — "bir darcha" va "bir martalik ma'lumot taqdim etish" tamoyillarini kuchaytirishdir. Fuqaro davlat organlari ichki tuzilmasi va ma'lumot almashinuvi muammolari uchun javob bermasligi kerak. Davlat xizmati

ko'rsatishda murojaatchidan faqat birlamchi ariza va zarur hollarda uning shaxsiy roziligi olinishi, qolgan ma'lumotlar esa vakolatli organ tomonidan boshqa davlat axborot tizimlaridan olinishi maqsadga muvofiq.

XULOSA

Ma'muriy tartib-taomillarni optimallashtirish va raqamlashtirish davlat boshqaruvida byurokratik yukni kamaytirishning o'zaro bog'liq ikki yo'nalishidir. Optimallashtirish ortiqcha bosqich, hujjat va kelishuvlarni aniqlab qisqartirsa, raqamlashtirish ma'lumot almashinuvi, xizmat ko'rsatish tezkorligi va shaffofligini ta'minlaydi. Biroq raqamlashtirish mazmunan soddalashtirish bilan birga olib borilmasa, elektron byurokratiya xavfi yuzaga keladi.

TAKLIFLAR

1. Har bir davlat xizmati bo'yicha raqamlashtirishdan oldin biznes-jarayonlarni qayta loyihalash majburiy tartibga aylantirilishi lozim. 2. Davlat organlari axborot tizimlari o'rtasida avtomatik ma'lumot almashinuvi kengaytirilib, fuqarodan davlatda mavjud hujjatni talab qilish amaliyoti cheklanishi zarur. 3. Elektron xizmatlar samaradorligi xizmatlar soni bilan emas, balki foydalanuvchi xarajatlarining kamayishi, muddatlarning qisqarishi va natijaning qulay olinishi bilan baholanishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 8-yanvardagi O'RQ-457-son Qonuni "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasining 2015-yil 9-dekabrda O'RQ-395-son Qonuni "Elektron hukumat to'g'risida".
3. O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 8-avgustda O'RQ-788-son Qonuni "Davlat fuqarolik xizmati to'g'risida".

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida.
5. Weber M. From Max Weber: Essays in Sociology. — New York: Oxford University Press, 1946.
6. Bozeman B. A Theory of Government “Red Tape” // Journal of Public Administration Research and Theory. — 1993. — Vol. 3. — No. 3.
7. Herd P., Moynihan D. Administrative Burden: Policymaking by Other Means. — New York: Russell Sage Foundation, 2018.